

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

септември 2021 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (јуни – август 2021 година) и споредба со последните макроекономски проекции (април 2021 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во последниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Глобалните економски изгледи во изминатиот период се подобрени, при што и натаму се очекува постепено и стабилно закрепнување на глобалната економија од ефектите на пандемијата во оваа и во наредната година. Сепак, и покрај поволните оценки, неизвесноста во поглед на глобалниот раст и натаму е висока, а ризиците околу проекциите се претежно надолни на краток рок. Главниот *надолен ризик* произлегува од развојот на настаните и епидемиолошката состојба, особено во брзорастечките економии, каде што логистичките пречки при набавката и дистрибуцијата на вакцините би можеле дополнително да го забават процесот на масовна имунизација, со што би се создал простор за појава и ширење на нови мутации на вирусот помеѓу населението. Дополнителен ризик поврзан со пандемијата претставува и можното побавно искористување на вишокот заштеди на населението за потрошувачка при продолжена неизвесност, што неповолно би влијаело врз домашната побарувачка и растот во глобални рамки. Исто така, тука се и макроекономските ризици за растот, како што се евентуалното побавно закрепнување на САД од очекувањата, при помал фискален стимул од најавениот и можното предвремено затегнување на глобалните финансиски услови, како и останатите ризици коишто се под влијание на геополитичките, информациско-безбедносните, социјалните и климатските фактори. Од друга страна, како *позитивен ризик* се наведува можното подобрување на меѓународната соработка во доменот на вакцинацијата, со што би се придонесло за побрзо надминување на здравствената криза од очекуваното на глобално ниво, со поволни ефекти и врз потрошувачката и инвестициите на приватниот сектор. Во однос на **економските движења во еврозоната**, како наш главен трговски партнер, најновите анкетни истражувања за показателите на доверба на економските субјекти во август се малку понеповолни во споредба со претходниот месец, како во индустријата, така и во услужниот сектор, меѓутоа нивното ниво и натаму е високо, упатувајќи дека економијата закрепнува и во третиот квартал. Притоа, во најновите макроекономски проекции од септември ЕЦБ изврши нагорна ревизија на растот за 2021 година во споредба со јуни (од 4,6% на 5%), во услови на повисоки економски остварувања од очекувањата за првата половина од годината. Истовремено, проекцијата за 2022 година е минимално ревидирана надолу (од 4,7% на 4,6%), додека проекцијата за 2023 година е непроменета (2,1%). Слично на движењата во еврозоната, и анкетните истражувања во Германија, како наш најбитен поединечен трговски партнер, упатуваат на одредено забавување на активноста во август, при неповолни ефекти од нарушувањата во синџирите на снабдување врз преработувачката индустрија и од ширењето на сојот „делта“ на корона-вирусот врз услужниот сектор, но и покрај тоа, се задржани оцените за солиден квартален раст во третиот квартал од годината. На пазарот на труд во еврозоната се забележува натамошно подобрување на условите, при што стапката на невработеност во јули се намали на 7,6% (од 7,8% во јуни и 8% во вториот квартал). Во однос на инфлацијата во еврозоната, првичната објава за август покажува нејзино повторно забрзување, достигнувајќи стапка од 3% на годишна основа (2,2% во јули), што се должи на повисоките остварувања кај сите ценовни компоненти. Во споредба со јуни, најновите проекции на ЕЦБ за инфлацијата се ревидирани

нагоре во целиот период на проекци¹, што се должи на повисоките досегашни остварувања, подолготрајните ефекти од нарушувањата на страната на понудата, подобрените изгледи за побарувачката и повисоките цени на енергетските и неенергетските примарни производи. На редовниот состанок во септември, ЕЦБ не изврши промени во својата каматна политика, меѓутоа најави рекалибрација, односно умерено намалување на месечниот откуп на хартии од вредност во рамките на Програмата за откуп во случај на итно предизвикана од пандемијата (ПЕПП), за чијшто обем сепак се оценува дека ќе биде доволен за одржување на поволните финансиски услови и во следниот период. Во согласност со ова, се очекува дека во оваа и во наредната година **странската каматна стапка ЕУРИБОР** со едномесечна рочност ќе има слично ниво и патека како во априлската проекција.

Гледано преку одделните квантитативни показатели за надворешното окружување значајни за македонската економија, проекциите за странската ефективна побарувачка и за странската ефективна инфлација се ревидирани во нагорна насока во споредба со априлските оценки, особено за 2021 година. Се очекува дека **девизниот курс на САД-доларот во однос на еврото** и натаму ќе бележи депрецијација, но помалку изразена во споредба со април. **Исто така, најновите проекции за цените на примарните производи на светските берзи се ревидирани во нагорна насока** во споредба со априлските оценки. Така, во 2021 година се очекува повисок раст на цените на сите анализирани примарни производи, којшто кај најголемиот дел од нив би продолжил и во 2022 година, наспроти априлските очекувања за мал пад. Сепак, движењата и оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи и тековно се под влијание на случувањата поврзани со пандемијата на ковид-19, што создава поголема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, и на краток и на подолг рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели од домашната економија со нивната проектирана динамика во рамките на априлскиот циклус проекции не упатува на позначителни отстапувања во одделните сегменти од економијата. Согласно со објавените проценети податоци за БДП, во вториот квартал од 2021 година реалниот БДП забележа висок реален раст од 13,1% на годишна основа, по постојаниот годишен пад во претходните четири квартали што е поврзано со појавата на пандемијата од ковид-19. Високиот раст на економската активност е во согласност со очекувањата од априлскиот циклус проекции, а се должи пред сè на ниската споредбена основа поради преземените строги мерки за спречување на ширењето на ковид-19 во овој период од минатата година, како и на стабилизирањето на епидемиолошката состојба во текот на вториот квартал и започнатата масовна имунизација во земјата. Растот на БДП во вториот квартал во целост произлегува од позитивниот придонес на домашната побарувачка, при негативен придонес на нето-извозот, коишто се исто така во согласност со очекувањата. Високофреквентните податоци за третиот квартал од 2021 година со кои се располага во моментот се делумни и недоволни за согледување на состојбите во целина. Имено, податоците за јули покажуваат натамошен значителен реален годишен раст на прометот во вкупната трговија, при извесно стабилизирање на движењата кај индустриското производство на годишна основа. **Во однос на промените кај потрошувачките цени**, во август 2021 година е остварена годишна стапка на инфлација од 3,6%, а годишните ценовни промени во периодот јануари-август, во просек од 2,7%, се над очекувањата според априлскиот циклус проекции. Во овој период, позначителен раст се забележува кај цените на маслото и цените на нафтените деривати, предизвикани од движењата на светските берзи, а дополнително влијание имаа и зголемувањата од административна и регулаторна природа (поконкретно цената на електричната енергија и цените на тутунот), како и повисоките цени во рестораните и хотелите што е поврзано со намалените капацитети поради мерките за спречување на ширењето на

¹ Проектирана стапка на инфлација од 2,2%, 1,7% и 1,5% за 2021, 2022 и 2023 година, наспроти 1,9%, 1,5% и 1,4%, соодветно, во јуни 2021 година.

ковид-19. Неизвесноста во движењето на светските цени на примарните производи во следниот период и натаму е нагласена, согласно со неизвесните економски ефекти поврзани со пандемијата и изгледите за справување со неа.

Девизните резерви и понатаму се на соодветно ниво и во сигурната зона.

Според последните расположливи податоци заклучно со август 2021 година, промената во однос на вториот квартал од годината произлегува од трансакциите за сметка на државата, при понатамошни поволни придвижувања на девизниот пазар каде што продолжува откупот на девизи од страна на Народната банка. Анализирани на збирна основа, од почетокот на годината промените на девизните резерви се поповолни во однос на очекувањата согласно со априлските проекции. Во јули 2021 година, трговскиот дефицит е малку повисок од очекуваниот за третиот квартал од годината, но периодот на оценка е премногу кус за носење попрецизни заклучоци. Последните расположливи податоци за менувачкото работење со август 2021 година укажуваат на можност за остварување повисоки нето-приливи од приватни трансфери од очекувањата за третиот квартал од 2021 година.

Во однос на движењата во монетарниот сектор, податоците за јули покажуваат месечен раст на **вкупните депозити** од 0,4% (1,0% во јуни), што е резултат на зголемувањето на депозитите на домаќинствата и останатите сектори, при умерен пад на депозитите на претпријатијата. Од валутен аспект, во месечниот раст на вкупните депозити најголем придонес имаа девизните депозити. На годишна основа, вкупните депозити во јули се повисоки за 6,8%, што е во рамките на проектираниот годишен раст (од 8,2%) за крајот на третиот квартал од 2021 година. **Вкупните кредити** во јули се зголемија за 0,7% на месечна основа (1% во јуни), при раст на кредитите на претпријатијата и домаќинствата. Според валутната структура, растат кредитите и во домашна и во странска валута (вклучително и кредитите во денари со валутна клаузула). На годишна основа, вкупните кредити во јули се повисоки за 5,2%, при проектиран раст за третиот квартал од годината од 5,1%, согласно со априлската проекција.

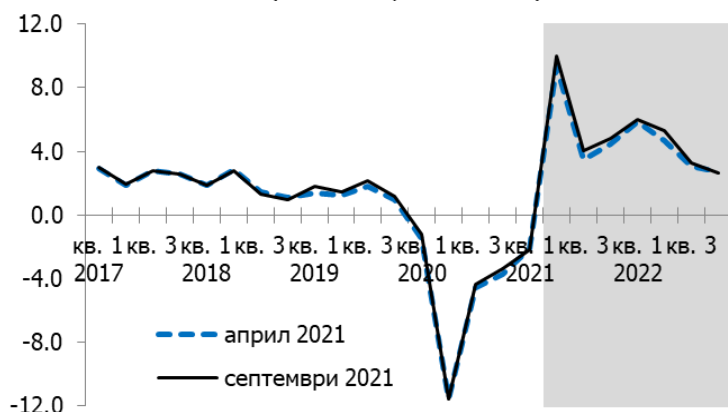
Во Буџетот на Република Северна Македонија во периодот јануари – јули 2021 година е остварен дефицит од 18.840 милиони денари. Буџетскиот дефицит во најголем дел е финансиран преку задолжување на државата во странство, а во помал дел и на домашниот пазар. Остварениот буџетски дефицит за периодот јануари – јули 2021 година претставува 40,8% од дефицитот предвиден со ребалансот на Буџетот за 2021 година.

Последните макроекономски показатели и оценки упатуваат на одредени отстапувања во однос на проектираната динамика, но согледувањата за амбиентот за спроведување на монетарната политика се главно непроменети во однос на претходните оценки. Девизните резерви и натаму се на соодветно ниво и се одржуваат во сигурната зона, а досегашните остварувања се малку подобри од очекувањата според последните проекции. Бруто домашниот производ во вториот квартал од 2021 година оствари висок раст, во согласност со очекувањата, а остварувањата во првата половина од годината се мошне блиску до проектираните. Расположливите високофреквентни податоци за економската активност за третиот квартал од годината се ограничени, но засега се во склад со очекувањата за поумерен раст на економијата во третиот квартал од годината. Во однос на инфлацијата, остварувањата во периодот јули – август 2021 година се над проектираните, а движењето на цените на примарните производи и натаму е исклучително променливо и неизвесно. Во монетарниот сектор, годишниот раст на вкупните депозити и кредити во јули се во рамките на проекциите за третиот квартал на 2021 година, според априлската проекција.

Висок раст на економската активност во вториот квартал од 2021 година

Реалниот БДП забележа висок годишен раст од 13,1% во второто тримесечје од 2021 година, по постојаниот годишен пад во претходните четири квартали што е поврзано со појавата на пандемијата на ковид-19. Високиот економски раст во вториот квартал се должи пред сè на ниската споредбена основа поради преземените строги мерки за спречување на ширењето на ковид-19 во овој период од минатата година, како и на стабилизирањето на епидемиолошката состојба во текот на вториот квартал и започнатата масовна имунизација во земјата. Притоа, најголемо влијание за растот на БДП во вториот квартал имаат дејностите коишто претходно беа најпогодени од здравствената и економската криза предизвикана од ковид-19, односно групата дејности „трговија, транспорт и угостителство“ и преработувачката индустрија. Гледано од расходната страна на БДП, растот во вториот квартал во целост се должи на позитивниот придонес на домашната побарувачка, во услови на значително забрзување на растот на личната потрошувачка, како и висок раст на бруто-инвестициите по падот во минатиот квартал, а раст се забележува и кај јавната потрошувачка. Од друга страна, кај нето-извозот се забележува негативен придонес, при повисок раст на увозот од извозот, иако кај двете компоненти се забележува значително забрзување на растот, во однос на растот во претходниот квартал. Гледано за првата половина на 2021 година, реалниот БДП забележа раст од 5,2% во споредба со првата половина на 2020 година. Сепак, во споредба со претпандемското ниво, односно со првата половина од 2019 година, нивото на реалниот БДП и натаму е пониско, односно бележи пад од 2,4%.

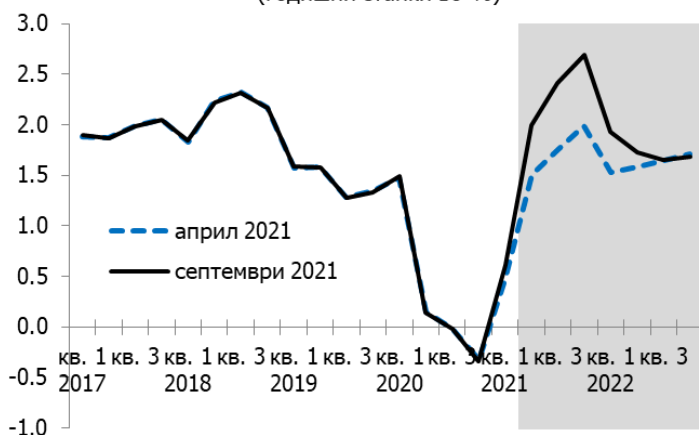
Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во најновите оцени за странската ефективна побарувачка е извршена нагорна ревизија за целиот период на проекции, при што сега се очекува дека растот ќе изнесува 4,1% и 4,3% во 2021 и 2022 година, соодветно (3,6% и 4,1%, соодветно во април). Нагорната ревизија за 2021 година е одраз на очекувањата за поголем економски раст во Србија, Бугарија, Грција и Италија, додека за 2022 година во најголема мера се должи на очекувањата за поголема економска активност во Германија².

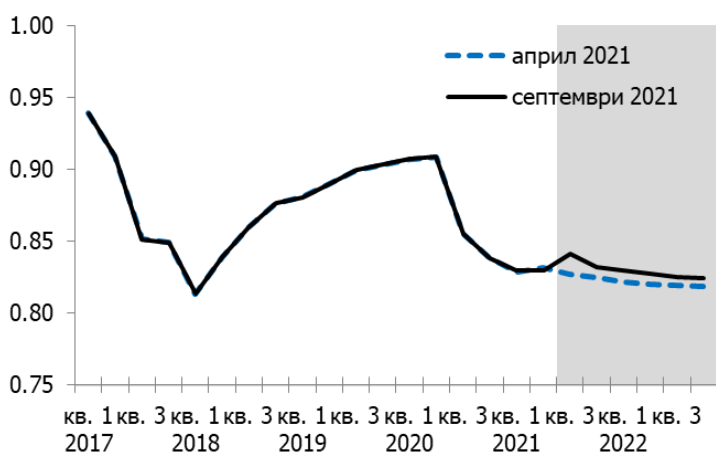
Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Кај странската ефективна инфлација исто така е извршена нагорна ревизија за целиот период на проекции, при промени и кај нејзината очекувана динамика. Имено, тековно се очекува раст на странските цени од 2% во 2021 година, којшто потоа малку би забавил сведувајќи се на 1,8% во 2022 година, наспроти априлските очекувања за постепено засилување на ценовниот раст од 1,4% во оваа, на 1,6% во наредната година. Извршената корекција се должи на оцените за повисока инфлација кај речиси сите наши увозни партнери, при што во 2021 година најголем позитивен придонес имаат Германија, Србија и Хрватска³, додека во 2022 година имаат Германија и Италија.

Курс евро/САД-долар

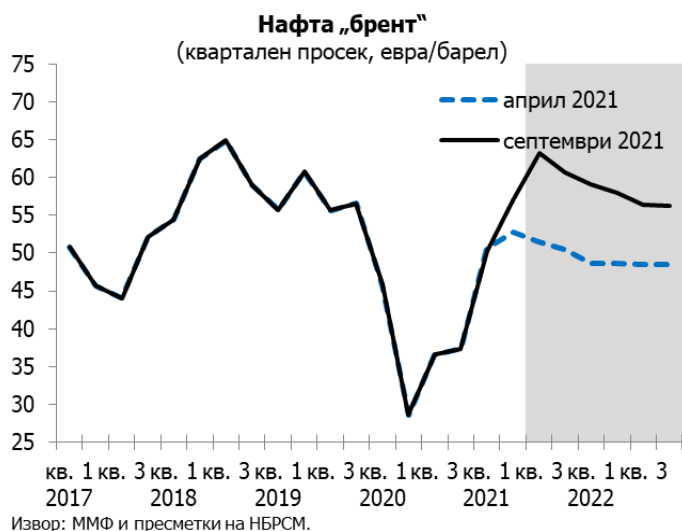

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во поглед на девизниот курс евро / САД-долар, најновите оцени упатуваат на нагорна ревизија за 2021 и 2022 година. Притоа, и понатаму се очекува депрецијација на САД-доларот во однос на еврото, но поумерена во однос на април. Ваквото поместување во најголем дел е резултат на зголемената неизвесност околу влијанието на новите соеви на корона-вирусот врз глобалниот економски раст, како и очекувањата на инвеститорите за постепено затегнување на монетарната политика во САД во текот на оваа година.

² Проектиран раст на Германија од 3,3% во 2021 година и 4,5% во 2022 година (3,4% и 3,9% за 2021 и 2022 година, соодветно во април).

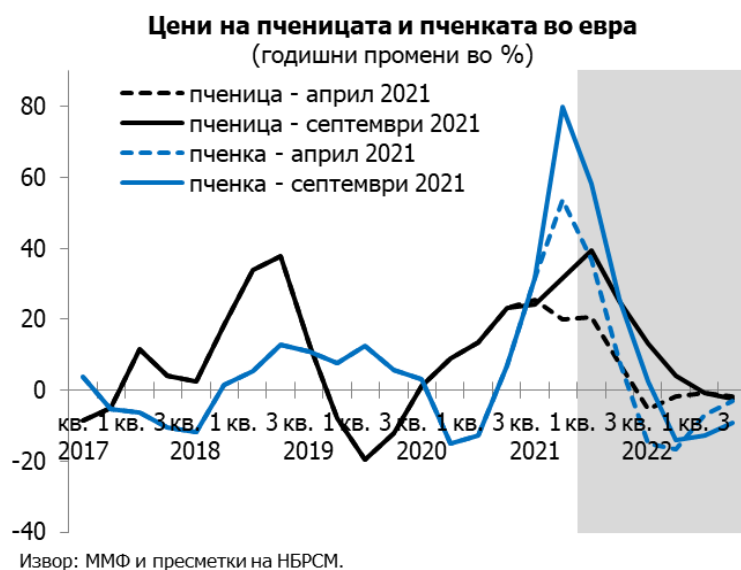
³ Инфлацијата во Србија и Хрватска е коригирана за промените во девизниот курс.

Очекувањата за движењето на цената на нафтата⁴ се ревидирани во нагорна насока за целиот период на проекции. Притоа, и натаму се очекува значителен раст на цената на нафтата во 2021 година, но посилен од очекуваниот во април. Нагорната ревизија во најголема мера е одраз на намаленото ниво на залихи на нафта во САД, при истовремен силен раст на побарувачката. За 2022 година се очекува релативно стабилизирање на цената на нафтата, односно нејзин мал пад, којшто ќе биде поумерен од очекуваниот во април.

Цените на металите исто така се ревидирани нагоре во целиот период на проекции, со позначителна нагорна корекција во 2021 година. Имено, тековно се очекува значително повисок раст на цената на бакарот и никелот во 2021 година во споредба со проекциите од април, додека во 2022 година се предвидува нивен раст, наспроти претходно очекуваниот мал пад. Нагорната корекција на цената на бакарот се должи на можните нарушувања на производството во Чиле и растот на побарувачката во Кина како резултат на државните мерки за поддршка на економијата и вработеноста. Кај никелот, корекцијата е резултат на падот на глобалните залихи на никел и силната побарувачка од страна на индустрискиот сектор, особено во делот на производството на електрични возила.

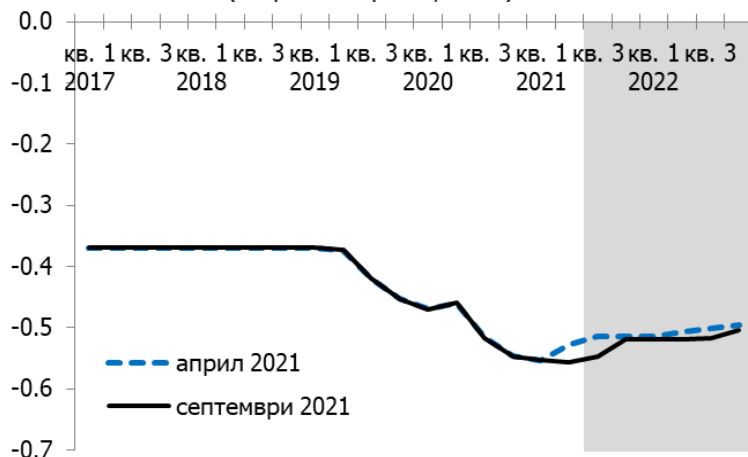

Кај примарните прехранбени производи поместувањата се слични, односно извршена е нагорна ревизија за целиот период, којашто е позначителна за 2021 година. Имено, согласно со најновите оценки се очекува значително поголем раст на цените на прехранбените производи во тековната година, отколку што се предвидуваше во април, додека за следната година се очекува умерен раст, наместо мал пад на цената на пченицата и малку помал пад на цената на пченката. Нагорната ревизија кај цената на пченицата во најголем дел е резултат на оцените за намалено ниво на залихи и на

⁴ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

пониското производство на пченица поради неповолните временски услови во одредени земји (суша во Канада, Русија и САД). Кај пченката, пак, нагорната корекција е резултат на очекувањата за зголемена побарувачка, при пониско ниво на производство во Бразил и САД.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

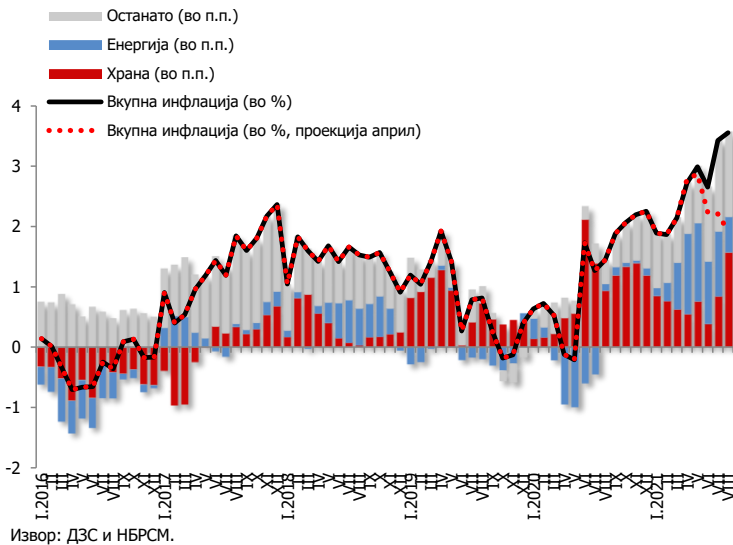

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во поглед на **едномесечниот ЕУРИБОР**, проекциите се речиси непроменети во споредба со тие од април. Имено, и натаму се очекува дека странската каматна стапка ќе биде негативна во целиот период и ќе изнесува -0,55% во 2021 година (-0,53% во април) и -0,5% во 2022 година.

Стапка на инфлација

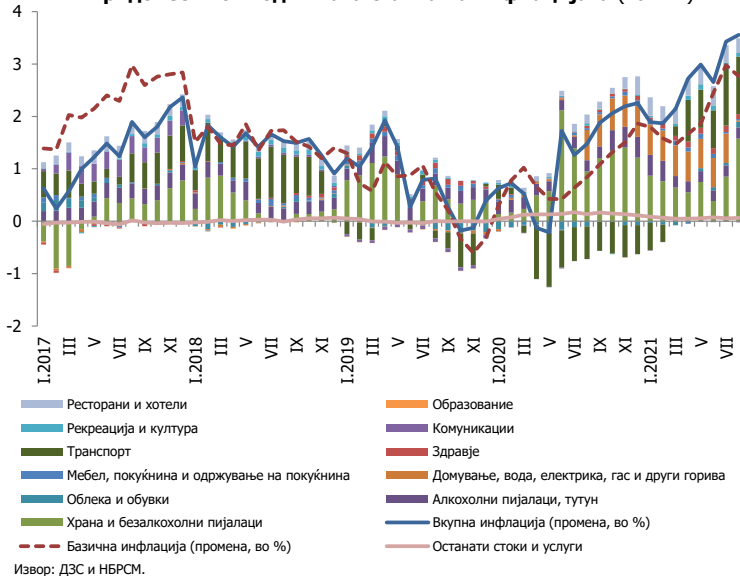
(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Во август 2021 година, **домашните потрошувачки цени** забележаа мало нагорно придвижување од 0,6% на месечна основа (0,5% во претходниот месец), предизвикано од порастот на цените на храната, пред сè заради невообичаениот раст на цените на зеленчукот, а во мал дел и од порастот на цените на месото, лебот и житата. Од друга страна, најголем негативен придонес има намалувањето на цените на воздушниот сообраќај, како и намалувањето кај цената на централното греење⁵.

Годишната стапка на инфлација во август изнесува 3,6% (3,4% во јули) при забрзување на годишниот раст на цените кај прехранбената компонента, главно поврзан со цените на зеленчукот. Годишен раст на цените се забележува кај сите три главни компоненти, а поизразен кај прехранбената и базичната компонента, додека растот на енергетската⁶ компонента забавува поради исцрпувањето на преносниот ефект од зголемувањето на цената на електричната енергија во август минатата година. Остварената годишна стапка на инфлација во август е над проектираната стапка од априлскиот циклус проекции, при нагорно отстапување кај сите три главни компоненти.

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Месечната стапка на базична инфлација во август изнесува 0% (1,4% во претходниот месец). На годишна основа, базичната стапка на инфлација се сведе на 2,8% (3% во претходниот месец), во чии рамки највисок придонес имаат цените на воздушниот сообраќај, надополнет од цените на услугите во рестораните и хотелите, постојаниот позитивен придонес од цените на тутунот⁷, а во мал дел и од цените на обувките, фармацевтските производи, автомобилите, како и цените на информатичката опрема.

⁵ Регулаторната комисија на 29.7.2021 година донесе одлука цената на топлинската енергија да се намали за 4%, односно од 1 август, тарифата за топлинска енергија за домаќинствата и образовните институции ќе изнесува 1,8498 денари по киловат-час, додека кај останатите потрошувачи тарифата ќе изнесува 2,5898 денари за киловат-час.

⁶ Годишниот раст на цените на енергијата е резултат на зголемувањето на цените на течни горива и мазива во август 2021 година, согласно со нагорните движења на цената на нафтата на светските берзи.

⁷ Годишниот раст на цената на тутунот во е одраз на покачувањето на цените на цигарите во јули 2021 година, согласно со предвиденото годишно зголемување на акцизите на цигарите за 0,20 денари/парче, заклучно со 1 јули 2023 година. На ист начин делуваа и промените во Законот за тутун, производи од тутун и сродни производи, којшто обврзува сите пакувања на цигарите да имаат по 20 цигари до ноември 2020 година (претходно имаше кутии и по 19 цигари), што заедно со зголемениот износ за акциза која се наплатува по цигара, придонесе за зголемувањето на трошоците на производителите.

Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

Во однос на очекуваните движења на цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата, направените ревизии се во нагорна насока.

Неизвесноста од движењето на светските цени на примарните производи во следниот период и понатаму е нагласена, согласно со неизвесните економски ефекти поврзани со пандемијата и изгледите за справување со неа.

Странски ефективни* и домашни цени на храна

(индекси, 2005 = 100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондериран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија.
 Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Во јуни 2021 година, номиналниот годишен раст на просечната нето-плата изнесуваше 7% (8,8% во претходниот месец). Динамички гледано, умереното забавување на годишниот раст на платите во јуни се должи на споредбената основа, имајќи предвид дека во јуни лани продолжи закрепнувањето на платите, по првичниот ефект во почетокот на пандемијата поради преземените строги мерки. Инаку, за годишниот раст на платите придонесува и зголемувањето на минималната плата за 1,7% во април 2021 година согласно со законското редовно усогласување⁸,

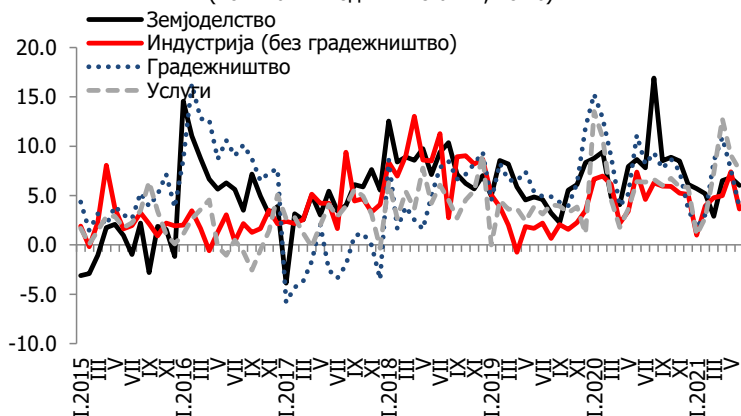
⁸ Во април 2021 година беше извршено редовното усогласување за зголемување на минималната плата (со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ, индексот на трошоци на живот и реалниот пораст на БДП – една третина од порастот од секој показател,

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

надополнето со пониската споредбена основа поради одложувањето на редовното усогласување на минималната плата минатата година⁹.

Согласно со сè уште пониската споредбена основа од јуни минатата година, кога кај поголемиот дел од дејностите нивото на платите беше под влијание на влошената економска состојба поради пандемијата (и покрај започнатото закрепнување), годишен раст на платите има кај најголемиот дел од дејностите¹⁰, а најизразен е кај дејностите поврзани со „објекти за сместување“, „уметност, забава и рекреација“, „информации и комуникации“, „трговија“, „транспорт и складирање“, „други услужни дејности“, „преработувачка индустрија“, „стручни, научни и технички дејности“, „административни и помошни услужни дејности“, како и кај „дејностите во врска со недвижен имот“.

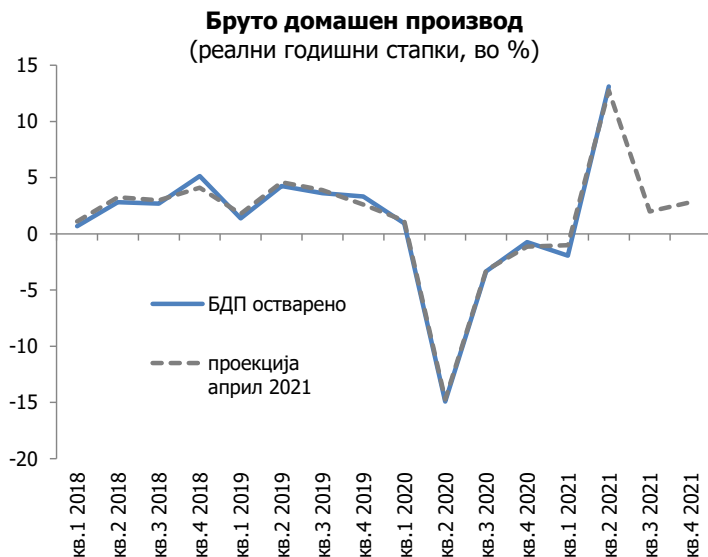
При раст на трошоците на живот на годишно ниво, **реалниот годишен раст на нето-платата во јуни изнесуваше 4,2%.**

Остварениот номинален и реален годишен раст на платите во вториот квартал од 2021 година е повисок во споредба со очекувањата за раст на платите во вториот квартал од 2021 година во рамките на априлската проекција.

соодветно). Според објавата на Министерството за труд и социјална политика во „Службен весник на РСМ“ бр. 80/21 за примена на Законот за минимална плата во Република („Службен весник на Република Македонија“ бр. 11/12,30/14, 180/14, 81/15, 129/15, 132/17 и 140/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.124/19 и 239/19), минималната нето-плата се зголеми за 260 денари. Висината на минималната плата во бруто-износ, започнувајќи од април 2021 година до март 2022 година изнесува 22.146 денари (претходно 21.776 денари), односно минималната плата во нето-износ изнесува 15.194 денари (претходно 14.934 денари).

⁹ Наместо во април 2020 година, усогласувањето на минималната плата беше направено во јули 2020 година.

¹⁰ Пад е забележан само кај групата финансиски дејности и дејности на осигурување.

Извор: ДЗС и проекции на НБРСМ.
Разликите во серијата во остварениот период се должат на редовни ревизии на ДЗС.

Во вториот квартал од 2021 година БДП забележа висок реален раст од 13,1% на годишна основа, по малиот пад во претходниот квартал (-1,9%). Ваквото остварување во вториот квартал се должи пред сè на ниската споредбена основа поради преземените строги мерки за спречување на ширењето на ковид-19 во овој период од минатата година, како и на стабилизирањето на епидемиолошката состојба во текот на вториот квартал и започнатата масовна имунизација во земјата. Притоа, растот на БДП во вториот квартал од годината е во согласност со очекуваниот раст од априлскиот циклус проекции (проектиран реален раст од 12,7%).

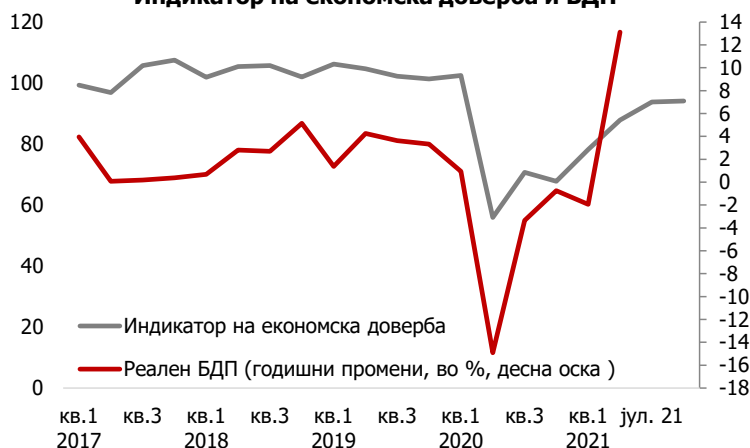
Гледано од расходната страна на БДП, растот во вториот квартал во целост се должи на позитивниот придонес на домашната побарувачка, при значително забрзување на растот на личната потрошувачка, како и висок раст на бруто-инвестициите по падот во минатиот квартал, а раст бележи и јавната потрошувачка. Од друга страна, негативен придонес забележа нето-извозот, при значително забрзување на растот на извозот и увозот во однос на претходниот квартал. Слично како кај вкупниот БДП, и остварувањата кај компонентите се мошне блиски со проектираните за вториот квартал.

Гледано од производната страна на БДП, растот во вториот квартал е широко дисперзиран, а најголем придонес за растот има групата дејности „трговија, транспорт и угостителство“, додека солиден позитивен придонес има и индустријата поради поволните остварувања во преработувачката индустрија.

Во услови на ограничен обем на расположливи податоци, тешко е да се добие прецизна оцена за целокупната состојба во економијата во третиот квартал од 2021 година. Сепак, кога станува збор за согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата¹¹, резултатите од анкетните

¹¹ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондериран просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги). Почнувајќи од јануари 2019 година, Европската комисија изврши ревизија на структурата на показателот за доверба на потрошувачите, а преку овој составен елемент и на композитниот показател на економска доверба. Повеќе информации за новата методологија може да се најдат на следнава врска: https://ec.europa.eu/info/files/reviced-consumer-confidence-indicator_en

Индикатор на економска доверба и БДП

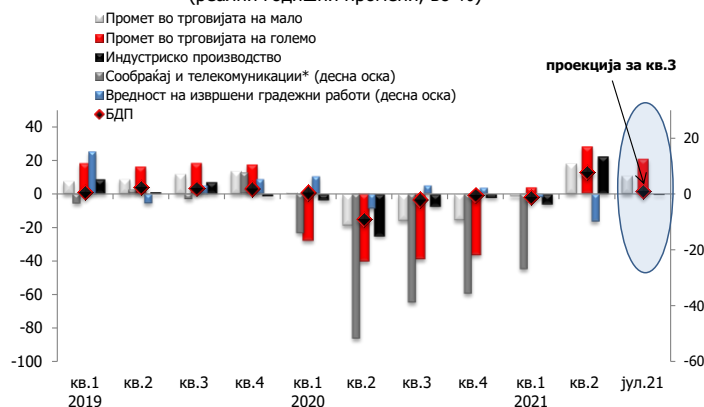

Извор: ДЗС и Европска комисија.

истражувања за периодот јули – август 2021 година упатуваат на поповолни согледувања во однос на вториот квартал од 2021 година, како и во однос на истиот период од минатата година, што упатува на поволни движења во економијата и продолжување на економското закрепнување во овој период.

Што се однесува до високофреквентните податоци на страната на понудата, за јули 2021 година се достапни податоците за трговијата и индустријата.

Економски сектори
(реални годишни промени, во %)

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Во јули, **прометот во вкупната трговија** бележи висок реален раст на годишна основа (12,6%), но поумерен во однос на растот во претходниот квартал (22,5%). Притоа, повољните остварувања во вкупната трговија во јули се должат на високиот реален годишен раст кај трговијата на големо и трговијата на мало (забавување на растот во однос на растот во претходниот квартал кај двата вида трговија), додека трговијата со моторни возила забележа пад (наспроти растот во претходниот квартал).

Од друга страна, по високиот раст во вториот квартал, во јули **индустриското производство** бележи извесно стабилизирање на годишна основа (мал реален пад од -0,6%), во услови на пад во преработувачката индустрија и енергетскиот сектор, а раст во рударството. Притоа, треба да се има предвид и споредбената основа од лани, кога во јули беше забележано забрзување на производствената активност, наместо вообичаениот поумерен обем на активност под влијание од летната сезона и колективните годишни одмори. Во рамките на преработувачката индустрија, падот е широко дисперзиран, а најголем негативен придонес се забележува кај групата традиционални дејности, како што се производството на текстил, производството на прехранбени производи и производството на облека, а исто така позабележителен негативен придонес има и производството на основни фармацевтски производи и фармацевтски препарати. Кога станува збор за групата дејности во кои се активни странските извозни капацитети, позначителен негативен придонес се забележува кај производството на машини и уреди, производството на

	2019				2020				2021				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	мај	јун	јул
	<i>реални годишни промени во %</i>												
Бруто домашен производ	1.4	4.3	3.6	3.3	0.9	-14.9	-3.3	-0.7	-1.9	13.1	-	-	-
Индустриско производство	8.8	1.1	7.1	-1.3	-3.7	-25.0	-7.5	-2.3	-6.1	22.2	16.5	9.5	-0.6
Извршени градежни работи	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-5.1	3.0	2.3	-1.1	-9.6	5.5	-25.2	-
Високоградба	-9.3	5.1	23.7	-1.1	-8.5	-20.4	17.9	-8.6	18.5	5.3	28.0	-12.0	-
Нискоградба	58.3	-8.0	-6.7	11.1	21.3	4.7	-6.2	11.1	-16.1	-16.9	-5.6	-32.0	-
Промет во трговијата - Вкупно*	13.9	12.8	15.3	15.5	-16.7	-30.6	-26.1	-24.3	0.9	22.5	30.8	19.0	12.6
Промет во трговијата на мало*	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-18.6	-15.7	-15.5	-1.3	18.3	20.7	12.7	11.0
Промет во трговијата на големо*	18.0	16.0	18.1	17.3	-27.8	-40.1	-38.7	-36.3	3.7	27.9	44.1	27.5	20.6

*Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот. Податоците за трговијата во 2020 и 2021 година се претходни податоци, додека податоците за БДП во 2019 година се претходни, а за БДП во 2020 и 2021 година се проценети.

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

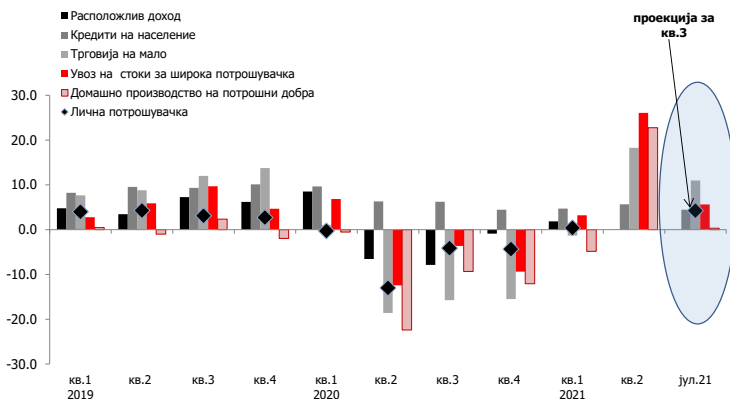
моторни возила и производството на електрична опрема. Од друга страна, најголем позитивен придонес во рамките на преработувачката индустрија се забележува кај производството на производи од гума и производи од пластични маси, производството на други неметални минерални производи, производството на хемикалии и хемиски производи, како и производството на тутунски производи.

Расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** исто така се во релативно ограничен обем, што оневозможува формирање попрецизна оцена за движењето на одделните компоненти на побарувачката во третиот квартал од годината.

Расположливите податоци за движењата **кај личната потрошувачка** за јули главно упатуваат на поволни движења. Така, во јули, продолжува растот кај трговијата на мало, бруто-приходите од ДДВ, увозот на стоки за широка потрошувачка, домашното производство на потрошни добра и кај кредитите на населението, но поумерено во однос на растот во претходниот квартал. Од аспект на изворите на финансирање на личната потрошувачка, расположливите податоци за јули се ограничени (достапни податоци само за пензиите, коишто бележат мал пад). Од друга страна, показателот за довербата на потрошувачите¹² за периодот јули – август упатува на понеповолни очекувања за општата економска состојба (очекувањата се понегативни во однос на претходниот квартал) и за финансиската ситуација (негативни очекувања, наспроти позитивните очекувања во претходниот квартал).

Високофреквентните податоци за **бруто-инвестициите** во јули се во различни насоки. Така, во јули, индустриското производство забележа мал реален годишен пад, додека падот кај домашното производство на капитални производи и државните капитални инвестиции е поизразен (наспроти растот во претходниот квартал кај сите три категории). Од друга страна, во јули, позитивни се движењата кај увозот на средства за работа, долгорочните кредити на претпријатијата, а посебно кај приходите од

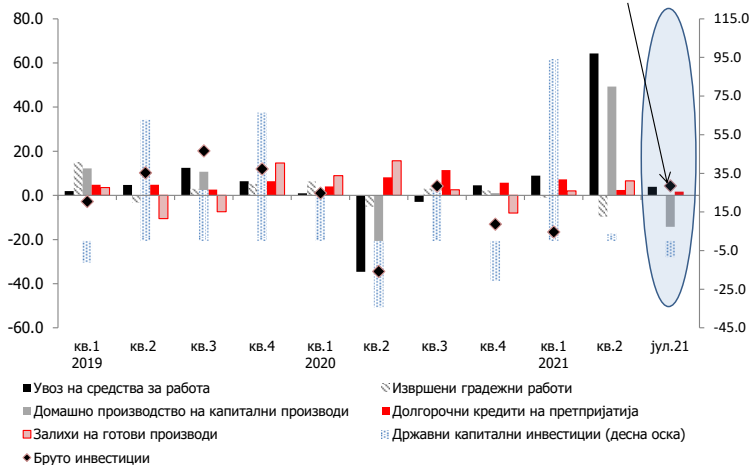
Индикатори за движењето на личната потрошувачка
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

¹² Согласно со анкетите на Европската комисија.

Индикатори за движењето на бруто инвестициите
(реални годишни стапки, во %)

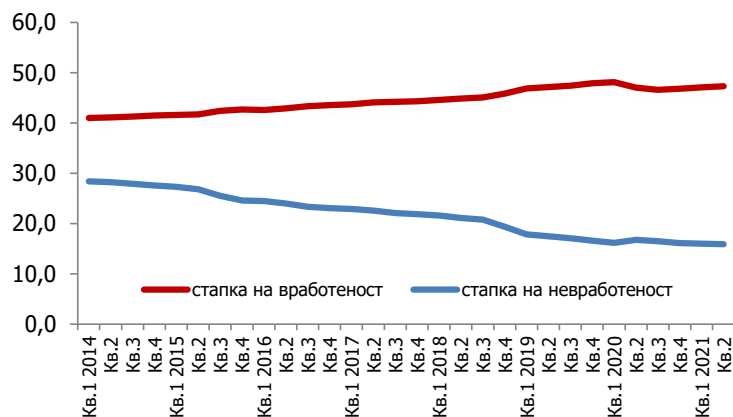
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

данокот на добивка. Што се однесува до оценките на раководителите на претпријатијата во индустријата и градежништвото во периодот јули – август, тие главно упатуваат на малку повисок оптимизам во споредба со претходниот квартал.

Податоците за **надворешнотрговската размена** во јули упатуваат на можно проширување на дефицитот во третиот квартал од годината во однос на истиот период од минатата година, при повисок раст на увозот од извозот на стоки во апсолутни износи.

Според фискалните податоци за јули 2021 година, буџетските остварувања упатуваат на мал годишен пад на **јавната потрошувачка** (наспроти растот во претходниот квартал), главно предизвикан од пониските трошоци на фондот за здравство и натамошното намалување на трансферите до локалните власти.

Стапки на вработеност и невработеност (во %)

Извор: Државен завод за статистика, Анкета за работна сила.

Во вториот квартал од 2021 година забележуваме натамошно стабилизирање на пазарот на труд, а со тоа и за првпат позитивни придвижувања на годишна основа во овој сегмент од економијата од почетокот на пандемијата на ковид-19. Така, по постојаниот пад во претходните четири квартали, **бројот на вработени лица во вториот квартал од 2021 година забележа минимален годишен раст од 0,2%¹³**, што придонесе и за зголемување на стапката на вработеност за 0,2 п.п. во однос на истиот квартал од претходната година (од 47,1% на 47,3%). Ваквите движења кај вработеноста се должат пред сè на споредбената основа поради строгите мерки за спречување на ширењето на ковид-19 во овој период од минатата година, како и на стабилизирањето на епидемиолошката состојба во текот на вториот квартал и

¹³ Најголем придонес кон растот на вработеноста имаат дејностите поврзани со „здравствена и социјална заштита“, „информации и комуникации“, „трговија“, „јавна управа и одбрана“, „образование“ и „стручни научни и технички дејности“. Сепак, сè уште изразен негативен придонес има од дејностите поврзани со „објекти за сместување и сервисни дејности со храна“, „земјоделството“, како и дејностите поврзани со „уметност, забава и рекреација“.

Продуктивност и трошоци за труд по единица производ
(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

започнатата масовна имунизација во земјата. Исто така, **стапката на невработеност забележа натамошно намалување, со што во вториот квартал од годината се сведе на 15,9%** (16% во претходниот квартал), како резултат на позитивните движења кај бројот на вработени и од натамошниот пораст на неактивното население, но со значително забавување на годишниот раст.

Продуктивноста на трудот¹⁴ растеше и во вториот квартал на 2021 година, забележувајќи значително забрзување на растот, којшто достигна 10,9% (раст од 0,7% во претходниот квартал). Растот на продуктивноста во вториот квартал е резултат на значително поголемиот раст на економската активност во споредба со зголемувањето на вработеноста.

По неколку години постојан раст, во вториот квартал на 2021 година **трошоците за труд по единица производ** забележаа годишен пад од 2% (раст од 2,8% во претходниот квартал). Падот на трошоците за труд се должи на понискиот раст на бруто-платите во споредба со високиот раст на продуктивноста, иако во овој период се забележува забрзување на растот на платите.

¹⁴ Вкупната продуктивност се пресметува како пондериран збир на пресметаната продуктивност на ниво на индивидуален сектор. Во рамките на секој сектор, продуктивноста се пресметува како сооднос помеѓу додадената вредност во тој сектор и бројот на вработени лица.

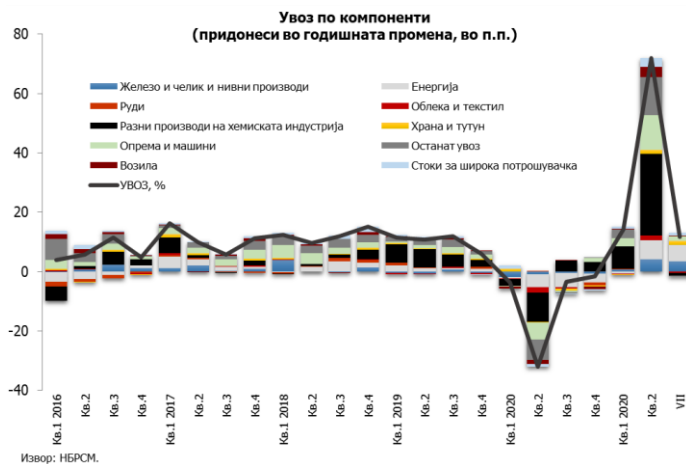
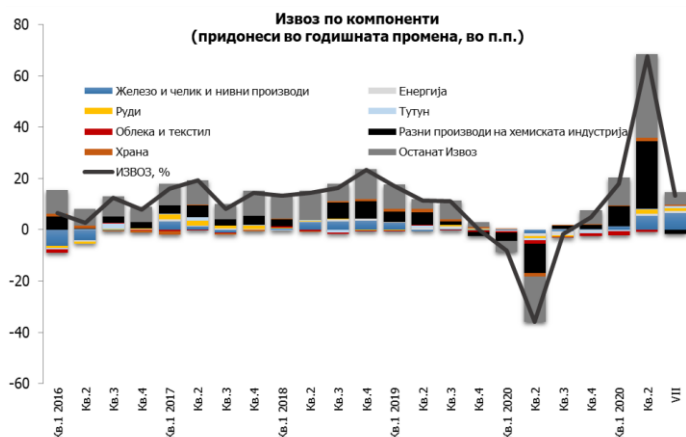
Дефицитот во размената на стоки со странство во јули 2021 година забележа проширување од 7,4% на годишна основа, при раст на извозот и на увозот на стоки. Притоа, вкупната надворешнотрговска размена во јули 2021 година и натаму бележи солиден раст, како одраз на закрепнувањето на економијата, но и на сè уште пониската споредбена основа во истиот месец од претходната година.

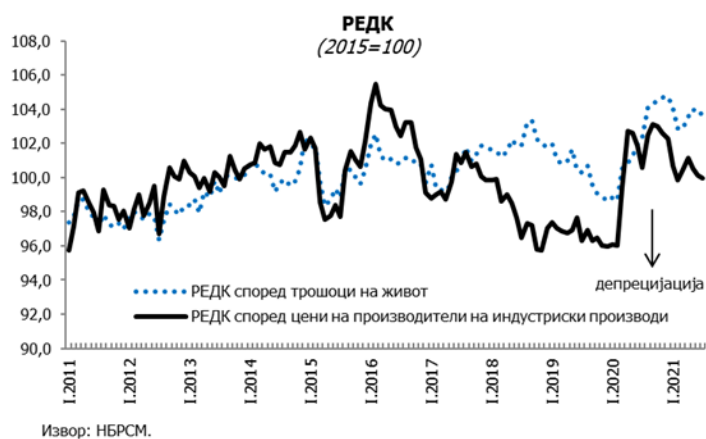
Во јули 2021 година, извозот на стоки се зголеми за 13,2% на годишна основа, што главно се должи на повисокиот извоз кај традиционалните извозни сектори, со најголем придонес од извозот на железо и челик. Истовремено, извозот на новите производствени капацитети во странска сопственост е речиси непроменет во однос на јули минатата година.

Во споредба со априлската проекција, остварувањата кај извозот во јули 2021 година засега се малку над очекуваните, со подобри остварувања кај извозот на железо и челик, при мали отстапувања кај останатите категории од движењата очекувани според априлската проекција.

Увозот на стоки во јули 2021 година оствари раст од 11,6% на годишна основа. Придонес кон растот на увозот на стоки остварија речиси сите увозни компоненти, а најмногу увозот на енергија (значително повисоки цени, при истовремен пораст на количините), увозот на железо и челик, како и увозот на опрема и машини. Од друга страна, мал пад бележи увозот на производствените капацитети во странска сопственост, како и увозот на облека и текстил.

Остварувањата кај увозот на стоки во јули 2021 година исто така се повисоки од очекувањата за третиот квартал според априлските проекции, при повисок увоз на енергија и железо и челик, додека движењата кај останатите категории главно се во рамките на проекциите.

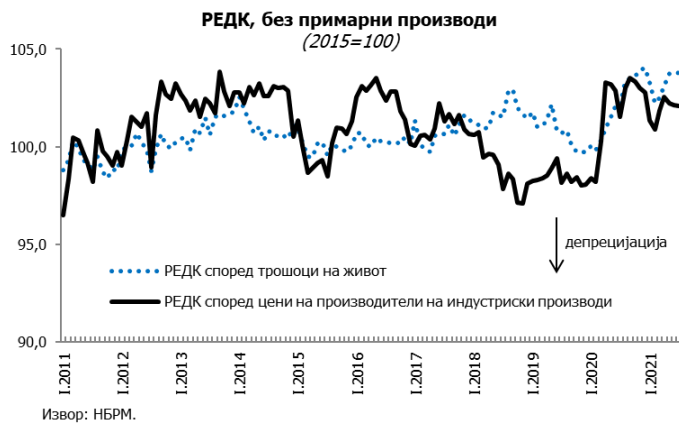

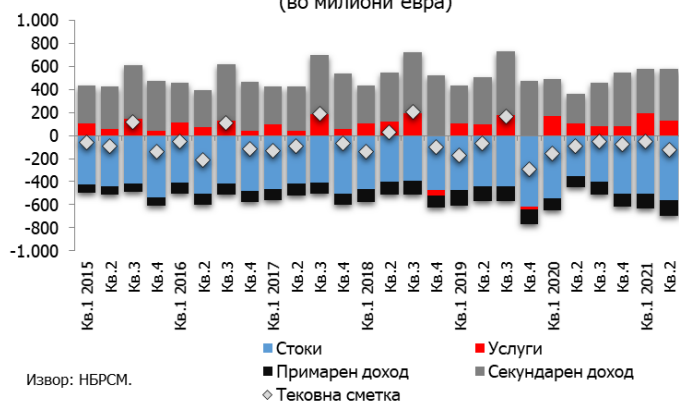
Ваквото отстапување кај увозот на стоки во јули 2021 година упатува на можност за остварување повисок трговски дефицит од очекуваниот според априлската проекција. Сепак, периодот на оцена е краток за извлекување поконтретни констатации во овој домен, посебно имајќи ја предвид променливоста на месечните податоци.

Во јули 2021 година, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот апрецира за 1,4%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи оствари депресијација на годишна основа од 0,6%. Во однос на НЕДК, индексот во јули повторно бележи апрецијација, и тоа од 2%, како резултат на апрецијацијата на денарот во однос на повеќе валути, од кои најизразена е промената во однос на САД-доларот и турската лира. Од друга страна, промените кај релативните цени на годишна основа се поволни, при пониски трошоци на живот за 0,5% и пониски релативни цени на индустриските производители за 2,5%.

Слични се и движењата на индексите на РЕДК пресметани со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи. Така, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот забележа апрецијација од 1,7%, додека РЕДК дефлациониран со цените на индустриските производители апрецира за 0,6%. Притоа, релативните трошоци на живот забележаа намалување од 0,5%, а релативните цени на производителите на индустриски производи забележаа пад од 1,6%, додека номиналниот ефективен девизен курс апрецира за 2,2% на годишна основа.

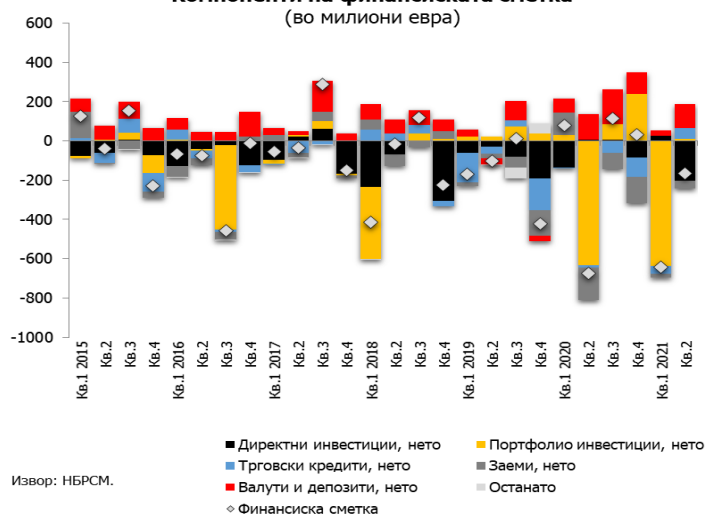
Компоненти на тековната сметка
(во милиони евра)

Во вториот квартал од 2021 година, дефицитот на тековната сметка во билансот на плаќања изнесува 120 милиони евра, или 1,0% од БДП, што е минимално над очекувањата за второто тримесечје според априлската проекција.

Во рамките на тековната сметка, гледано по компоненти, има одредени отстапувања во двете насоки. Имено, повисок дефицит од очекувањата е забележан кај стоките (главно како резултат на повисокото нагорно отстапување кај увозната од отстапувањето кај извозната компонента) и кај примарниот доход (повисока проценета добивка од очекуваната). Од друга страна, повисок суфицит од очекуваниот според априлската проекција е забележан кај секундарниот доход (остварени се повисоки нето-приливи од менувачкото работење), додека малку повисок суфицит е забележан и кај услугите.

Компоненти на финансиската сметка
(во милиони евра)

Кај финансиската сметка во вториот квартал од 2021 година се остварени нето-приливи¹⁵ од 163,7 милиони евра (или 1,4% од БДП), наспроти очекуваните мали нето-одливи за вториот квартал со априлската проекција.

Поволните текови во финансиската сметка главно произлегуваат од подобрите остварувања кај директните инвестиции и кај краткорочните заеми. Од друга страна, кај долгорочните заеми се забележува нето-раздолжување, наспроти очекуваното нето-задолжување кај останатите сектори во економијата, како и повисоки нето-одливи од очекуваните кај трговските кредити. Останатите финансиски текови главно се во рамките на очекувањата.

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во периодот јули – август изнесува 304 милиони евра, што претставува пораст од 2,4 пати на годишна основа. Ваквите остварувања произлегуваат од

¹⁵ Според новата методологија за изготвување на билансот на плаќања (BPM6), термините нето-приливи и нето-одливи означуваат нето-создавање обврски и нето-стекнување средства, соодветно.

Движења на менувачки пазар

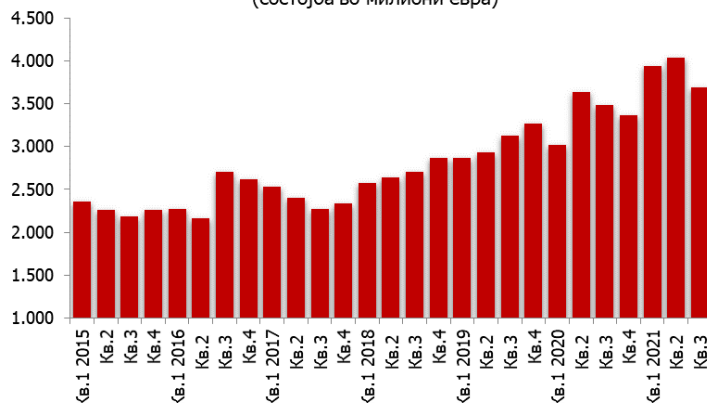

*Последен расположлив податок 31.8.2021 година.
Извор: НБРСМ.

— НЕТО-ОТКУП (во милиони евра)
— Понуда на девизи (годишни промени, %) - десна скала
— Побарувачка на девизи (годишни промени, %) - десна скала

посилниот раст на понудата од растот на побарувачката на девизи (за 2 пати и за 25,2%, соодветно).

Бруто девизни резерви (состојба во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

* Последен расположлив податок 31.8.2021

Состојбата на бруто девизните резерви на 31.8.2021 година изнесува 3.691,6 милиони евра. Гледано преку факторите на промена, во најголем дел промената во девизните резерви произлегува од трансакциите за сметка на државата¹⁶. Од друга страна, распределбата на ММФ на специјалните права на влечење¹⁷, како и интервенциите на Народната банка на девизниот пазар имаа позитивно влијание врз промените кај девизните резерви во анализираниот период.

¹⁶ На 23 јули 2021 година, Министерството за финансии ја исплати главнината и каматата за еврообврзницата издадена во 2014 година со номинална вредност 500 милиони евра.

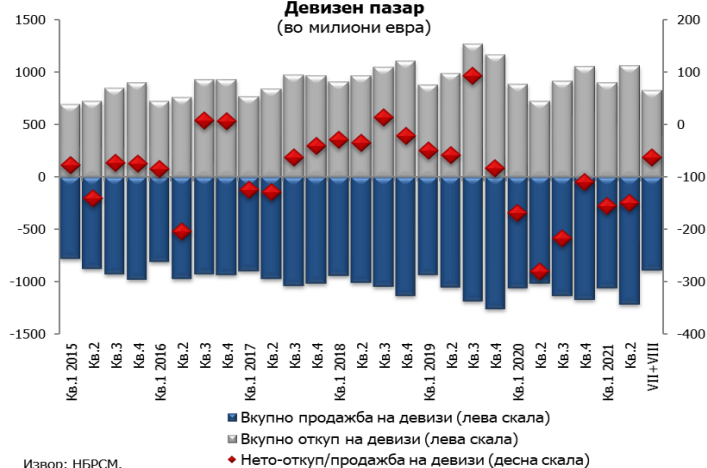
¹⁷ Меѓународниот монетарен фонд (ММФ) на 23 август 2021 година на Република Северна Македонија ѝ додели нови, околу 133 милиони специјални права на влечење (СПВ), или околу 161 милион евра коишто се вклучени во официјалните девизни резерви.

Фактори на промена на девизните резерви во јули и август 2021 година (во милиони евра)

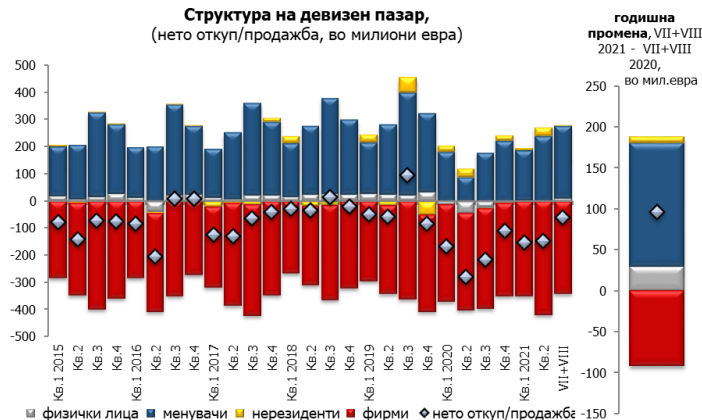
Извор: НБРСМ.

Девизен пазар (во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

Структура на девизен пазар, (нето откуп/продажба, во милиони евра)

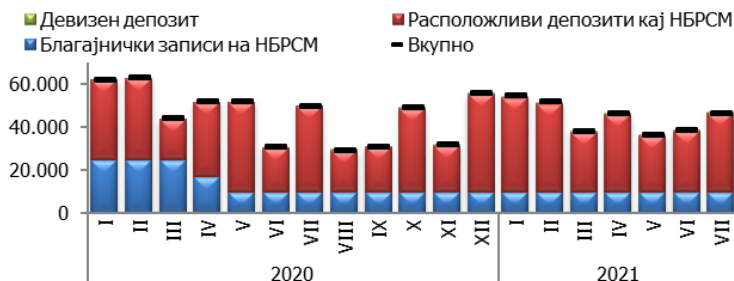
Извор: НБРСМ.

Во јули и август 2021 година, на девизниот пазар на банките е остварена помала нето-продажба на девизи, во споредба со остварената нето-продажба во истиот период од минатата година. Ваквата промена се должи на повисокиот раст кај понудата во однос на растот на побарувачката на девизи.

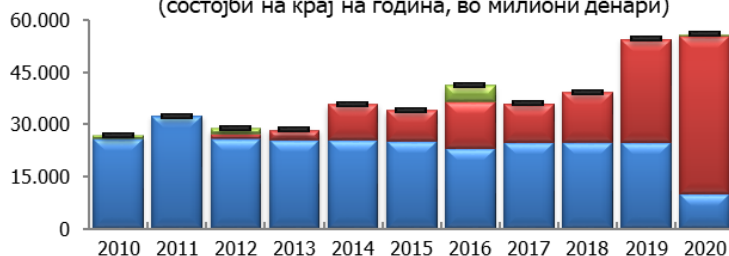
Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања во најголем дел произлегуваат од повисокиот нето-откуп кај менувачниците.

Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

(состојби на крај на година, во милиони денари)

Извор: НБРСМ.

Состојбата на монетарните инструменти на крајот на јули се зголеми во споредба со претходниот месец, што се должи на зголемувањето на износот на пласирани средства на банките во депозити кај Народната банка, при непроменет износ на состојбата на благајничките записи¹⁸. Нивото на монетарните инструменти на крајот на јули е умерено повисоко од проектираното за крајот на третиот квартал на 2021 година¹⁹.

Нето девизната актива на Народната банка на крајот на јули е умерено повисока од проектираната состојба за крајот на третиот квартал од 2021 година.

Вкупните депозити на државата кај Народната банка во јули забележаа месечно намалување²⁰, а нивната состојба на крајот на јули е повисока во однос на проектираната за крајот на третото тримесечје од 2021 година.

Примарните пари во јули забележаа месечен пад, како резултат на намалувањето на вкупните резерви на банките кај Народната банка, при зголемување на готовите пари во оптек. Притоа, состојбата на примарните пари засега е пониска во споредба со проекцијата за крајот на третото тримесечје од 2021 година.

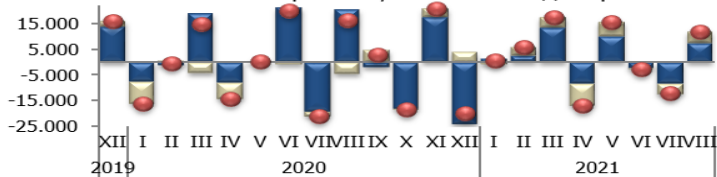
¹⁸ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 14 јули 2021 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со каматна стапка од 1,25% и рок на достасување од 28 дена.

¹⁹ Споредбите на остварувањата се во однос на априлската проекција на Народната банка.

²⁰ Во јули државата изврши исплата на еврообврзницата издадена во 2014 г. во износ од 500 милиони евра.

Ликвидност на банки*

месечни промени, во милиони денари

■ Автономни фактори, нето
■ Монетарни инструменти, нето
● Сметки на банки кои имаат обврска за ЗР

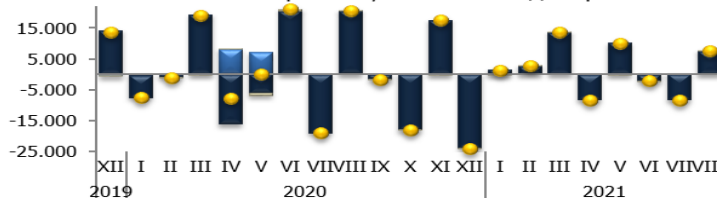
годишни промени, во милиони денари

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Монетарни инструменти*

месечни промени, во милиони денари

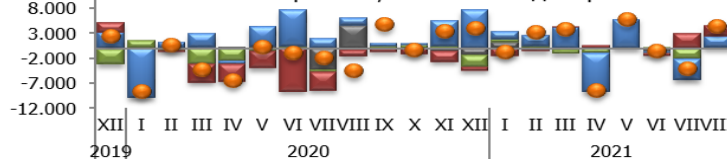

■ Благајнички записи
■ Депозити преку ноќ
■ Депозити на 7 дена
● Мон. инструменти, нето

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Автономни фактори*

месечни промени, во милиони денари

■ Девизни интервенции
■ Трансакции на држава
■ Готови пари во оптик
■ Останати автономни фактори
● Автономни фактори, нето

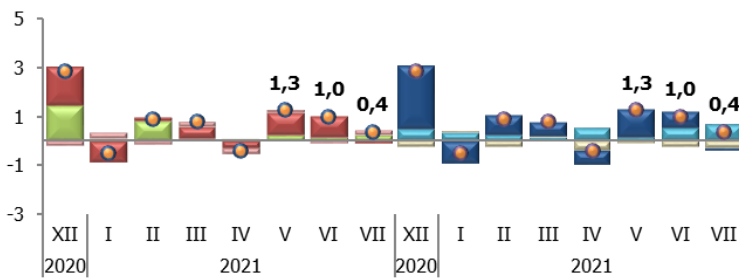
*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Според оперативните податоци за тековите на ликвидност, **ликвидните средства на банкарскиот систем во август забележаа зголемување на месечно ниво.** Ваквата промена во најголем дел произлегува од монетарните инструменти коишто придонесоа за креирање ликвидност, како резултат на намалените пласмани на банките во краткорочните депозити, пред сè во депозитите преку ноќ, при непроменета состојба на благајничките записи²¹. Автономните фактори на нето-основа исто така придонесоа за зголемување на ликвидноста, што во најголем дел произлегува од промените кај трансакциите на државата и девизните интервенции на Народната банка.

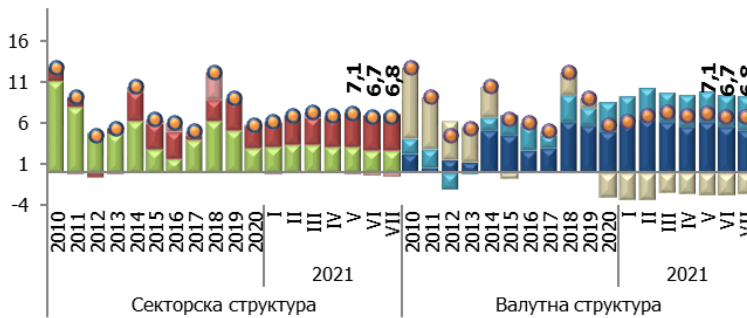
²¹ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 11 август 2021 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со каматна стапка од 1,25% и рок на достасување од 35 дена.

Вкупни депозити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Депозити на останати сектори*
- Депозити во странска валута
- Депозити на претпријатијата
- Депозити, месечни/годишни промени, во %
- Депозити во домашна валута
- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата
- Депозити, годишни промени, во %

*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансферабилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка
Извор: НБРСМ.

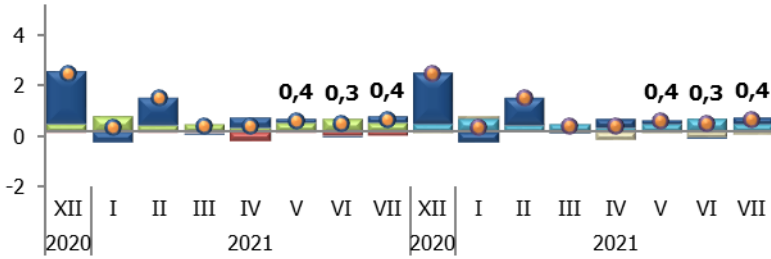
Вкупните депозити²² во финансискиот систем во јули остварија месечен раст од 0,4%, што претставува мало забавување во однос на претходниот месец. Од секторски аспект, зголемувањето е резултат на речиси еднаквиот придонес на депозитите на домаќинствата и на останатите сектори, при намалување на депозитите на претпријатијата. Од валутен аспект, месечниот раст на вкупните депозити во целост е резултат на растот на девизните депозити, при намалување на денарските депозити (со вклучени депозитни пари).

Вкупните депозити во јули остварија месечен раст, што засега е во согласност со очекуваното зголемување на депозитите во третиот квартал од 2021 година, согласно со априлската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните депозити во јули изнесува 6,8% и е во рамките на проектираниот годишен раст за крајот на третиот квартал од 2021 година (од 8,2%). Од секторски аспект, растот пред сè произлегува од зголемувањето на депозитите на претпријатијата, при истовремен годишен раст и на депозитите на домаќинствата. Од валутен аспект, растот во најголем дел е резултат на депозитните пари, при солиден раст и на депозитите во странска валута.

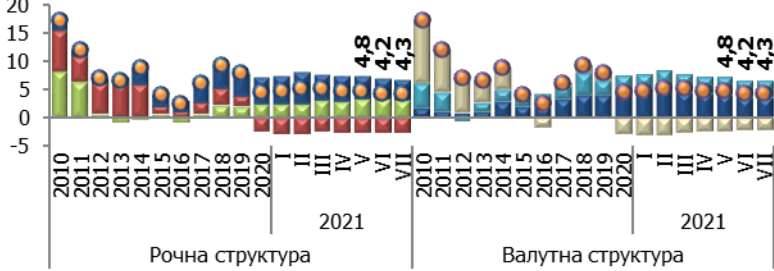
²² Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nsp.x.

Депозити на домаќинства
(придонеси во п.п, месечни промени)

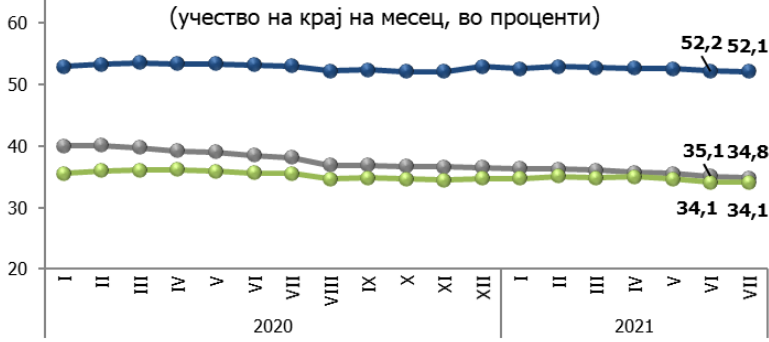
Депозитите на домаќинствата во јули остварија месечен раст од 0,4%, којшто во најголем дел произлегува од депозитите во странска валута, при минимален придонес и на денарските депозити. Од рочен аспект, придонес кон растот на депозитите на домаќинствата имаат краткорочните депозити, при пад на долгорочните депозити. На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во јули изнесува 4,3%.

(придонеси во п.п, годишни промени)

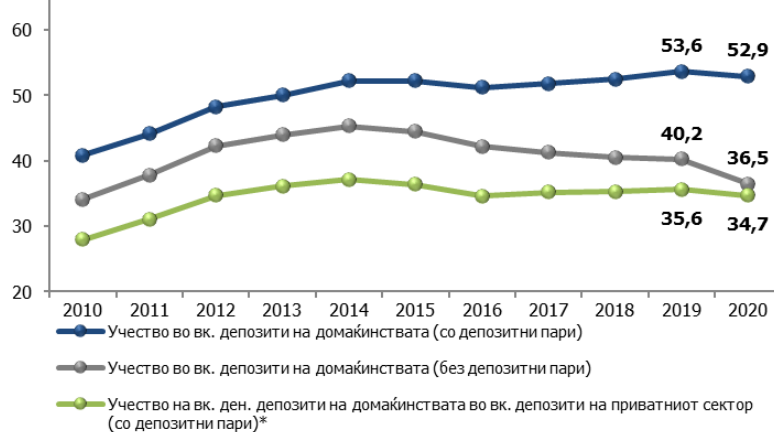
- Депозитни пари
 - Депозити на домаќинствата во домашна валута
 - Депозити на домаќинствата во странска валута
 - Долгорочни депозити на домаќинствата
 - Краткорочни депозити на домаќинствата
 - Депозити на домаќинствата, месечни/годишни промени, во %
- Извор: НБРСМ.

Денарски депозити на домаќинствата/вкупни депозити

Учеството на денарските депозити (со депозитните пари) во вкупните депозити на домаќинствата на крајот на јули изнесува 52,1% и е речиси на исто ниво како и во претходниот месец.

(учество на крај на година, во проценти)

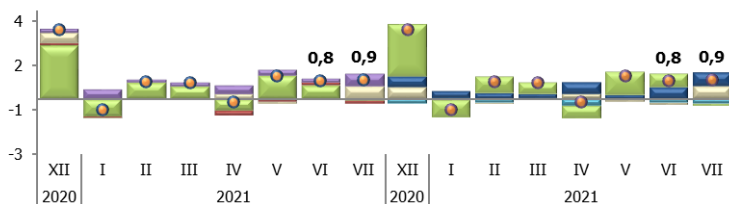

*Вкупните депозити само во банки и штедилници.

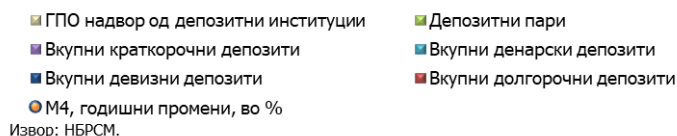
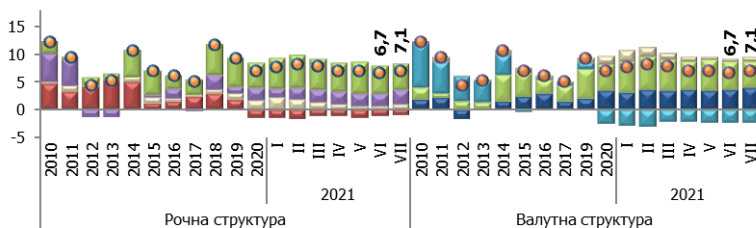
Извор: НБРСМ.

Парична маса М4

(придонеси во п.п., месечни промени)

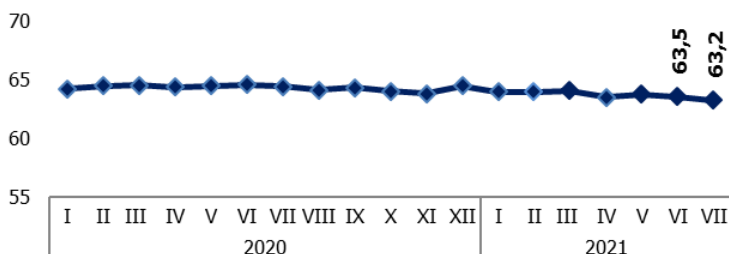
(придонеси во п.п., годишни промени)

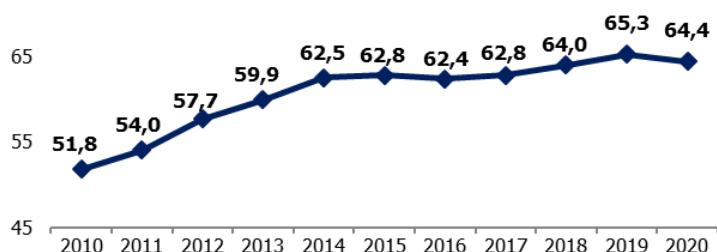
Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4 забележа раст од 0,9% на месечна основа. Зголемувањето е резултат на една од најликвидните компоненти на паричната маса, односно на готовите пари во оптек, како и на растот на девизните депозити и на краткорочните депозити. Од друга страна, забележан е месечен пад на вкупните денарски депозити (со вклучени депозитни пари) и на долгорочните депозити. **На годишна основа, паричната маса во јули е повисока за 7,1%, при проектиран годишен раст од 8,1% за третиот квартал од 2021 година.**

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

податоци на крај на година, во %

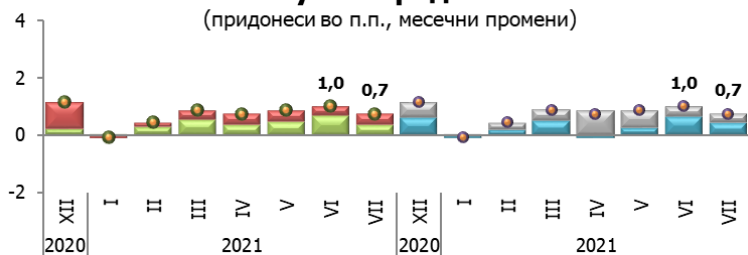

Извор: НБРСМ.

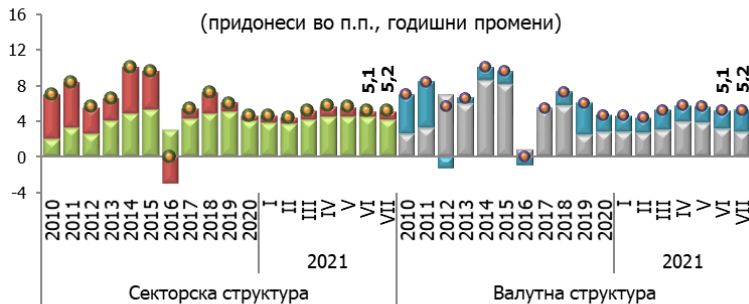
Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса М4 на крајот на јули изнесува 63,2% (63,5% во претходниот месец).

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Кредити во странска валута
- Кредити во домашна валута
- Кредити на претпријатијата
- Кредити на домаќинствата
- Кредити, месечни/годишни промени, во %
- Кредити, годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

Во јули, вкупните кредити остварија месечен раст од 0,7%, што претставува мало забавување во однос на претходниот месец. Од секторски аспект, зголемувањето речиси подеднакво е резултат на растот на кредитите на претпријатијата и на домаќинствата. Во однос на валутната структура, растот е резултат на зголемувањето на кредитите во домашна валута и кредитите во странска валута (вклучително и кредитите во денари со валутна клаузула). На крајот на јули, вкупните кредити остварија раст во однос на крајот на вториот квартал, што засега е во согласност со очекуваното зголемување на кредитите во третиот квартал од 2021 година согласно со априлската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните кредити во јули изнесува 5,2% и е во согласност со проектираната стапка на раст од 5,1% за третиот квартал на 2021 година, според априлската проекција. Од секторски аспект, растот во поголем дел произлегува од кредитите на домаќинствата, при позитивен придонес и од кредитите на претпријатијата. Во однос на валутната структура, кредитниот раст е резултат пред сè на зголемувањето на кредитите во домашна валута, при раст и на кредитите во странска валута (вклучително и денарските кредити со валутна клаузула).

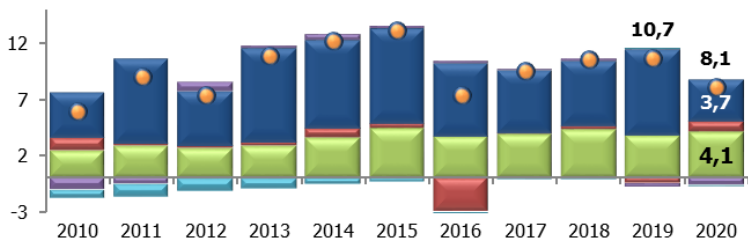
Кредити на домаќинствата*

(придонеси во годишни промени, во п.п.)

- Станбени кредити
- Потрошувачки кредити
- Кредитни картички и негативни салда на тековни сметки
- Автомобилски кредити
- Останати кредити
- Кредити на домаќинствата, годишни промени, во %

(придонеси во п.п., годишни промени)

*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд
Извор: НБРСМ.

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата²³ во јули изнесува 8,1%, при што во поголем дел произлегува од станбените кредити, со солиден позитивен придонес и на потрошувачките кредити.

²³ Без кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд.

Сомнителни и спорни побарувања

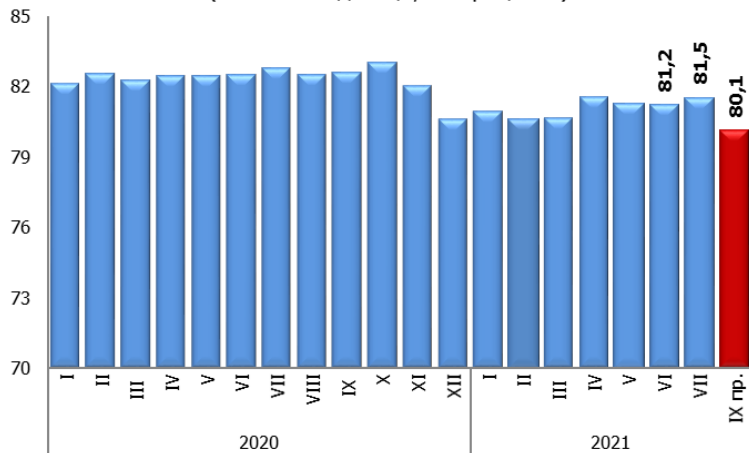
(секторска структура и учество во вкупни кредити)

Учеството на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити во јули забележа минимален месечен пад од 0,1 п.п. и изнесуваше 3,3%. Гледано од аспект на секторската структура, и натаму најголемиот дел од вкупниот износ на нефункционалните кредити произлегува од секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

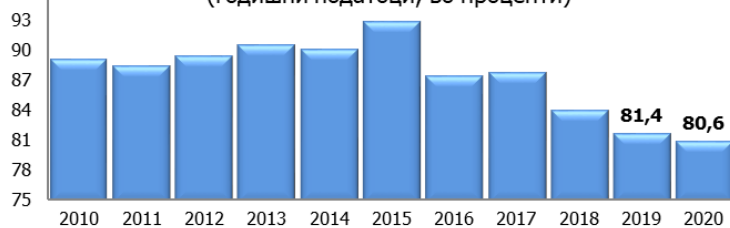
Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити

(месечни податоци, во проценти)

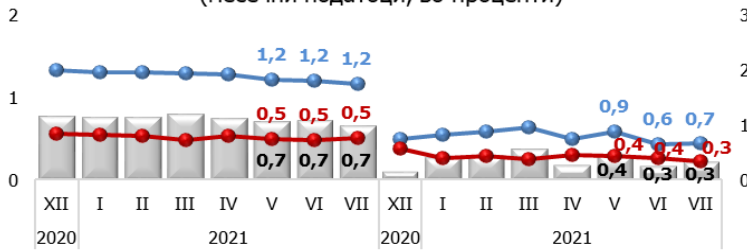
Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во јули изнесува 81,5%, при што засега е повисок во споредба со проектираната вредност на овој показател за крајот на третиот квартал од 2021 година (80,1%), согласно со априлската проекција.

(годишни податоци, во проценти)

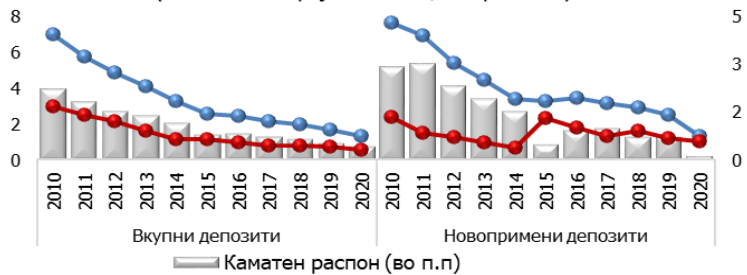

Каматни стапки на вкупните депозити

(месечни податоци, во проценти)

(податоци со крај на година, во проценти)

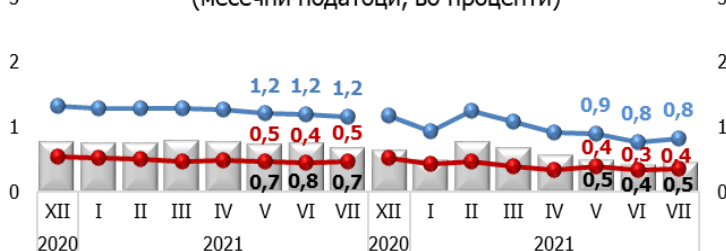

Извор: НБРСМ

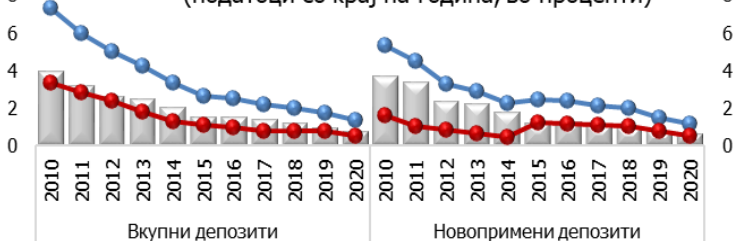
Кај каматните стапки на вкупните денарски и девизни депозити²⁴, каматниот распон и натаму е стабилен на нивото од 0,7 п.п., поради непроменетост кај овие каматни стапки. Кај **новопримените вкупни депозити**²⁵, каматниот распон исто така е стабилен на нивото од 0,3 п.п., во услови на раст на денарската каматна стапка и пад на девизната каматна стапка за по 0,1 п.п., соодветно.

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата

(месечни податоци, во проценти)

(податоци со крај на година, во проценти)

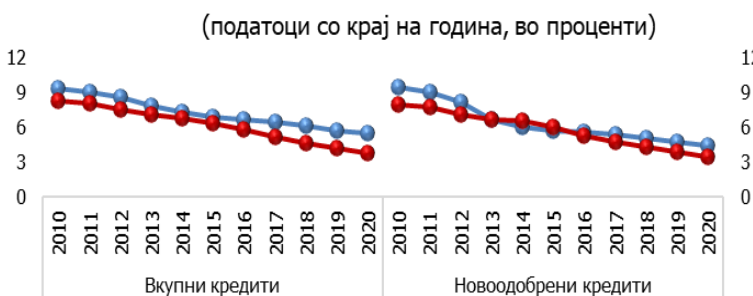

Извор: НБРСМ

Кај депозитите на домаќинствата, распонот меѓу каматните стапки на денарските и девизните депозити се стесни на 0,7 п.п., при минимален раст на каматната стапка на девизните депозити за 0,1 п.п. **Каматниот распон кај новопримените депозити на домаќинствата** се прошири на 0,5 п.п., при минимален раст на каматната стапка на девизните депозити за 0,1 п.п.

²⁴ Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.
²⁵ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

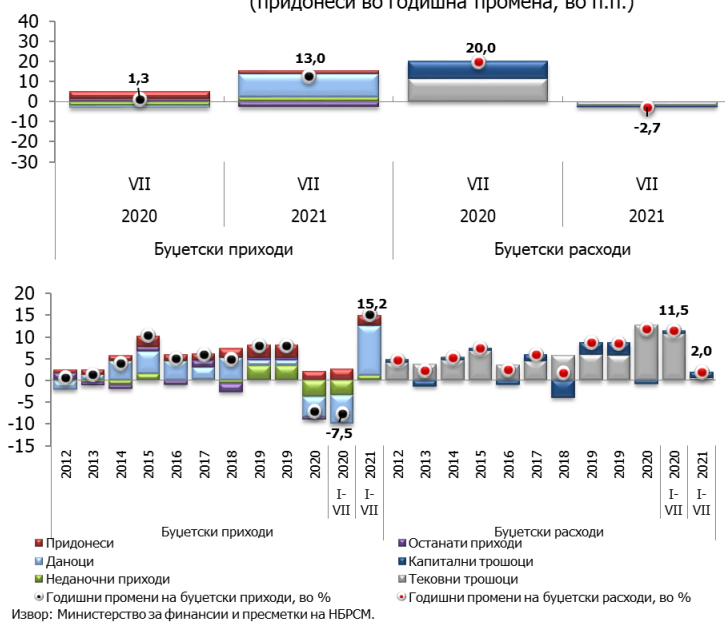
— Каматна стапка на кредити на домаќинства
 — Каматна стапка на кредити на претпријатија

Извор: НБРСМ

Во јули, каматните стапки на **вкупните кредити на домаќинствата и на претпријатијата** не забележаа промена во споредба со претходниот месец и изнесуваа 5,3% и 3,6%, соодветно. Кај **новоодобрените кредити**²⁶, во однос на претходниот месец, каматната стапка на претпријатијата се намали за 0,4 п.п. и изнесува 3,0%, додека каматната стапка на домаќинствата се задржа на нивото од 4,6%.

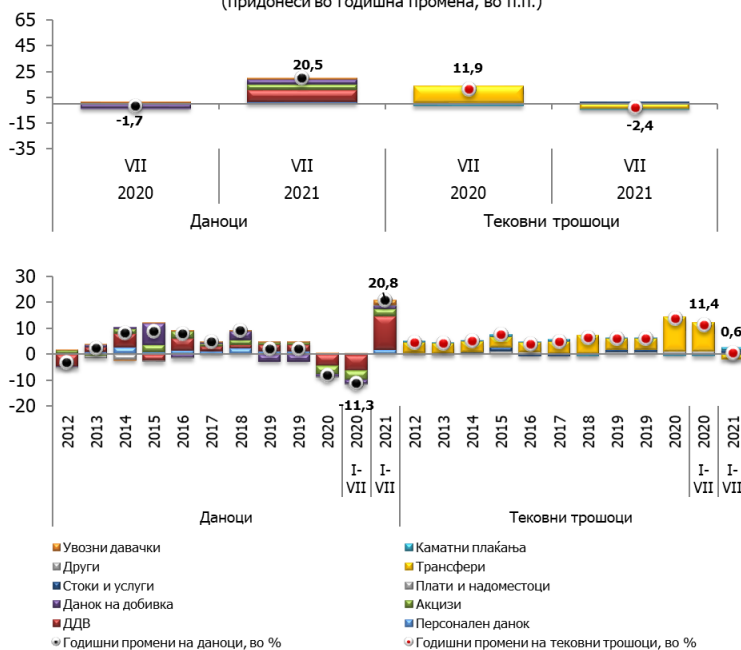
²⁶ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрените кредити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

Буџетски приходи и расходи
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

Во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), во јули 2021 година, вкупните буџетски приходи забележаа раст од 13,0%, додека буџетските расходи се намалија за 2,7%, соодветно, на годишна основа. Порастот на буџетските приходи во најголем дел е резултат на растот кај даноците (придонес од 11,6 п.п.), при раст и на неданочните приходи и придонесите коишто имаа позитивен придонес од 2,1 п.п. и 1,8 п.п., соодветно, додека останатите приходи²⁷ имаат негативен придонес од 2,7 п.п. Притоа, даночните приходи во јули беа повисоки за 20,5% на годишна основа, и тоа во најголем дел како резултат на повисоките приливи од ДДВ. Намалувањето на **буџетските расходи** во јули 2021 година во целост произлегува од пониските тековни (најмногу заради пониските трансфери²⁸) и капитални трошоци.

Даноци и тековни трошоци
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

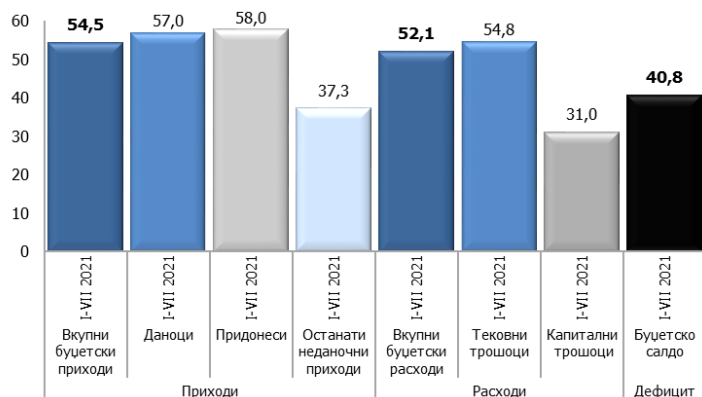
Во периодот јануари – јули 2021 година, вкупните буџетски приходи се повисоки за 15,2% во споредба со истиот период од претходната година. Најголем придонес за растот на буџетските приходи имаат повисоките даночни приходи. Од друга страна, вкупните буџетски расходи се повисоки за 2%, што главно се должи на повисоките капитални трошоци, при помал позитивен придонес и на тековните трошоци.

²⁷ Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми.

²⁸ Намалувањето на трансферите во јули 2021 година најмногу се поврзува со повисоката споредбена основа од истиот месец минатата година, кога беа спроведувани антикризни мерки за поддршка на економијата.

Реализација на Буџетот, по категории

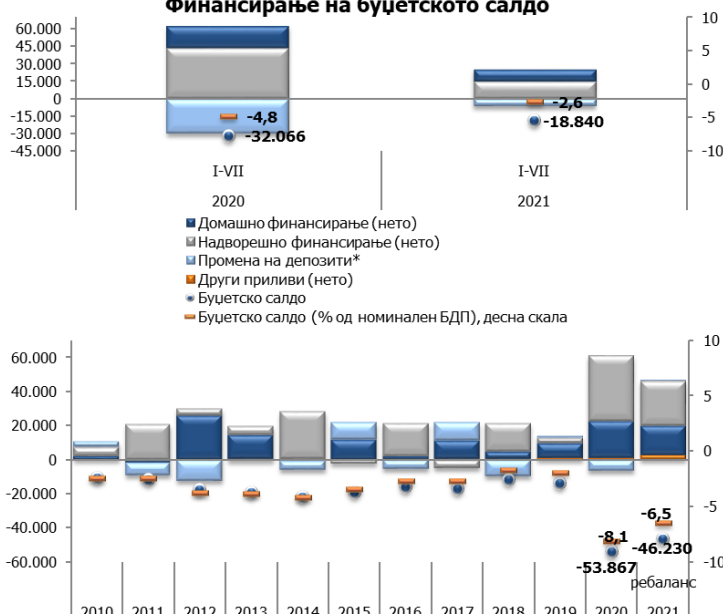
(централен Буџет и фондови), во проценти од годишен план*

Во споредба со ребалансот²⁹ на Буџетот за 2021 година, остварувањето на буџетските приходи и расходи во периодот јануари – јули 2021 година изнесува 54,5% и 52,1%, соодветно. Остварениот буџетски дефицит во износ од 18.840 милиони денари претставува 40,8% од планираниот дефицит за 2021 година.

*за 2021 година пресметките се направени во однос на ребалансот на Буџетот од јули.
Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Финансирање на буџетското салдо

Остварениот буџетски дефицит во периодот јануари – јули 2021 година (18.840 милиони денари или 2,6% од БДП³⁰) во најголем дел е финансиран преку задолжување на државата во странство³¹, а во помал дел и на домашниот пазар, при што депозитите на државата кај Народната банка забележаа зголемување.

* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.
Извор: Министерство за финансии

²⁹ На 28 јули 2021 година е усвоен ребалансот на буџетот за 2021 година („Службен весник на РСМ“ бр. 171 од 28.7.2021 година).

³⁰ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2021 година се користат априлските проекции на Народната банка.

³¹ Задолжувањето на државата на странскиот пазар во најголем дел се должи на издадената осма еврообврзница издадена на почетокот на март во вредност од 700 милиони евра и повлекувањето на втората транша од макрофинансиската помош од Европската Унија, на почетокот на јуни, во износ од 80 милиони евра, од вкупно 160 милиони евра макрофинансиска помош од Европската Унија за надминување на кризата предизвикана од корона-вирусот. Воедно, во јули државата изврши исплата на еврообврзницата издадена во 2014 година во износ од 500 милиони евра.

Државни хартии од вредност

(промени, во милиони денари)

(состојби, во милиони денари)

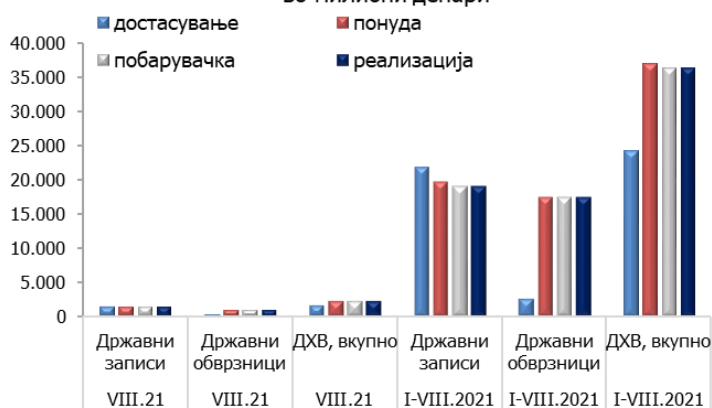

Извор: Министерство за финансии.

Во август 2021 година, состојбата на издадените државни хартии од вредност³² на примарниот пазар забележа пораст на месечна основа за 678 милиони денари и на крајот од месецот изнесуваше 139.890 милиони денари. Зголемувањето се должи на растот на дванаесетмесечните државни записи и на петнаесетгодишните државни обврзници, без валутна клаузула.

Аукции на државни хартии од вредност

во милиони денари

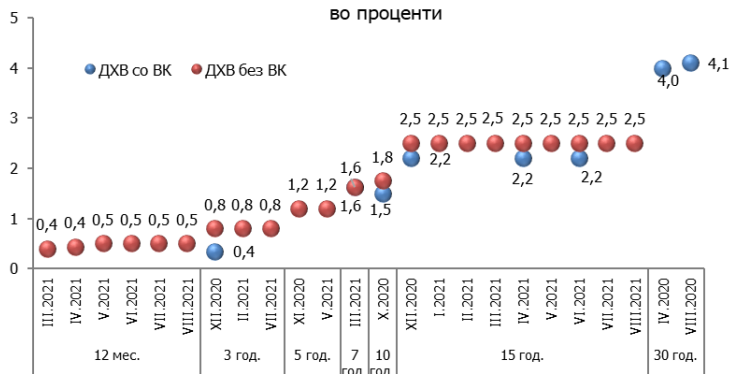

Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност во август 2021 година беа со рочност од дванаесет месеци и петнаесет години без валутна клаузула, при што интересот на пазарните учесници беше еднаков со понудениот износ. Во август 2021 година, достасаа претходно издадените дванаесетмесечни државни записи и тригодишни државни обврзници.

Каматни стапки на државни хартии од вредност

во проценти

Извор: Министерство за финансии.

На редовната аукција во август, Министерството за финансии ги задржа истите каматни стапки на новоиздадените дванаесетмесечни државни записи (0,5%) и петнаесетгодишните државни обврзници без валутна клаузула (2,5%).

³² За 2021 година, според ребалансот на Буџетот од јули, планирано е нето домашно задолжување (континуирани државни хартии од вредност) на државата во износ од 18.450 милиони денари, односно раст на состојбата на државните хартии од вредност до нивото од 146.315 милиони денари.

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА																	
	2018				2019				2020				2021				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	мај	јун.	јул.
	<i>реални годишни промени во %</i>																
Промет во трговија на мало*	5.8	8.9	9.4	10.5	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-18.6	-15.7	-15.5	-1.3	18.3	20.7	12.7	11.0
Бруто приходи од ДДВ*	3.9	6.5	7.5	6.9	3.5	1.4	7.5	6.6	1.8	-20.0	-10.8	-4.2	2.9	36.6	43.2	30.1	22.6
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	8.0	2.6	3.0	11.0	2.8	5.9	9.7	4.7	6.8	-12.4	-3.6	-9.4	3.2	26.1	16.1	20.3	5.6
Домашно производство на потрошни добра	6.1	-1.0	-0.1	5.6	0.5	-1.0	2.4	-2.0	-0.5	-22.4	-9.3	-12.1	-4.8	22.8	15.0	16.5	0.3
Кредити на население*	7.7	8.2	8.5	9.3	8.2	9.6	9.3	10.1	9.7	6.3	6.2	4.5	4.7	5.7	5.1	5.7	4.5
Просечна нето-плата*	3.4	4.7	3.9	5.4	2.2	2.4	3.5	4.2	10.0	4.6	7.0	4.7	2.0	5.7	5.7	4.2	-
Приватни нето-трансфери*	5.6	9.2	4.3	2.1	-2.2	-4.7	5.7	2.2	-2.7	-40.1	-36.6	-11.6	8.6	69.1	70.0	66.9	-
Пензии*	2.1	3.4	2.6	4.4	4.1	2.2	3.9	2.1	5.7	6.2	5.3	5.4	2.3	0.3	-1.7	1.7	-0.8

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ																	
	2018				2019				2020				2021				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	мај	јун.	јул.
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>																
Увоз на средства за работа*	19.1	20.2	10.5	11.6	1.9	4.8	12.5	6.4	0.9	-34.6	-2.9	4.5	8.9	64.3	66.4	25.9	3.9
Извршени градежни работи**	-39.6	0.9	-10.0	14.6	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-5.1	3.0	2.3	-1.1	-9.6	5.5	-25.2	-
Домашно производство на капитални производи	19.3	24.2	16.0	5.7	12.3	-2.9	10.7	7.1	-5.7	-46.0	-9.0	1.0	-13.2	49.3	44.0	-1.6	-14.2
Државни капитални инвестиции*	-65.0	-39.5	-10.7	-34.1	-11.1	62.7	26.3	66.5	23.8	-34.4	26.0	-20.7	94.2	3.7	21.6	45.4	-8.3
Директни инвестиции***	8572.0	5779.6	3761.2	8336.9	-11081.9	-2571.9	5347.7	-6986.1	4746.0	-2203.6	-5586.9	-6856.1	-9305.0	12659.7	-	-	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	2.0	4.7	6.6	5.9	4.9	4.8	2.6	6.4	4.1	8.2	11.5	5.8	7.3	2.5	4.5	2.5	1.7

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2020=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.